

De ervaring prooi te zijn

Filosofische Bibliotheek
Diotima

De ervaring prooi te zijn

Val Plumwood

letterwerk

INHOUD

De ervaring prooi te zijn
9

Het roofdier ontmoeten
31

Nawoord
Katrien Schaubroeck
57

Verantwoording
75

© 2024 Uitgeverij LETTERWERK, Borgerhout

Dit boek kwam tot stand in het kader van 'Filosofische Bibliotheek Diotima', een project van de onderzoeksgroep ArchiVolt aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen (AP Hogeschool).

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitalisering, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Oorspronkelijke uitgave

'Human vulnerability and the experience of being prey'

© Val Plumwood en *Quadrant* (jg. 39, nr. 3, maart 1995)

'Meeting the predator'

© Val Plumwood en *Terra Nova* (jg. 1, nr. 3, zomer 1996)

Vertaling

Thomas Crombez

Eindredactie

Henk van Bakel

Omslagontwerp

Nanna Sofie Reseke

Druk

Wilco, Amersfoort

D/2024/14.004/44
ISBN 978 94 6494 353 5
NUR 730 (Filosofie)

ArchiVolt

Royal Academy
of Fine Arts Antwerp

www.letterwerk.be

AP | AP HOGESCHOOL
ANTWERPEN

DE ERVARING PROOI TE ZIJN

In het vroege regenseizoen ogen de draslanden vol theebomen van Kakadu adembenemend. De waterlelies weven dromerige witte, roze en blauwe patronen over de glanzende torens van onweerswolken die weerspiegeld worden in het stille water. Gisteren hadden de waterlelies en de wonderlijke vogelrijkdom me verleid tot een heerlijk idyllisch middagje. In een kano die ik van de parkwachters had geleend, waagde ik me voor het eerst op de East Alligator Lagoon. 'Je kunt een beetje spelevaren op de kleine stroompjes', had de opzichter gezegd, 'maar ga niet naar de hoofdgeul van de rivier. De stroming is te sterk en als je in de problemen komt, zitten daar krokodillen! Er zijn er enorm veel langs de rivier!' Ik had zijn advies nauwgezet opgevolgd en me tegoed gedaan aan de magische schoonheid en de prachtige vogels van de lagunes vol lelies, niet in het minst gehinderd door de krokodillen.

Vandaag was ik in de verleiding gekomen om die heerlijke ervaring te herhalen, ondanks de lichte motregen die begon te vallen toen ik op weg was naar de plek waar de kano's lagen. Ik wilde een dagtocht maken om op zoek te gaan naar een locatie met rotskunst van de Aborigines, die zich in een zijstroompje aan de overkant van de lagune bevindt. Maar de motregen veranderde binnen een paar uur in regen en de magie was er al snel af. Bij een tempe-

ratuur van 35°C voelden de regenbuien van het natte seizoen comfortabel en weldadig aan. Ze kwamen laat dit jaar en het uitgedroogde land en al zijn bewoners hadden vol ongeduld uitgezien naar de opluchting die ze boden.

Maar vandaag kon je door de regen de vogels niet zien. De waterlelies waren schaars en de lagune leek zelfs een beetje bedreigend. Het viel me nu pas op hoe laag de Canadese kano van veertien voet [= 4,27 meter] in het water lag. Er zaten slechts een paar centimeter glasvezel tussen mij en de grote sauriërs, oftewel de nauwste levende verwanten op aarde van de dinosaurussen van weleer.

Nog niet zo lang geleden werden zoutwaterkrokodillen als een bedreigde diersoort beschouwd omdat vrijwel alle volwassen dieren uit de rivieren en meren in het noorden van Australië door de commerciële jacht waren afgeschoten. Na twaalf jaar bescherming begon hun aantal echter weer toe te nemen. Nu waren ze het talrijkst van alle grote dieren in het Kakadu National Park, waar een groot deel van hun voortplantingshabitat werd beheerd. Ik was actief betrokken bij de strijd om dat soort plekken in stand te houden. Voor mij was – en is – de krokodil een potent symbool van de kracht en de integriteit van deze plek, en van de ongelooflijke rijkdom van zijn natte habitats.

Na uren zoeken in het doolhof van ondiepe krekken in het moeras was ik er niet in geslaagd om de open vaargeul te vinden die naar de vindplaats van de rotskunst leidde, zoals de parkwachter had aangegeven op het kaartje dat hij had geschetst. Toen ik mijn kano in de stromende regen naar een uit het moeras oprijzende rotspunt trok voor een haastige en doorweekte lunch, had ik sterk het mij onbekende gevoel dat ik bekeken werd. Maar schuchter ben ik nog maar zelden geweest, niet wat betreft mijn filosofie en niet in mijn leven. En dus besloot ik om niet versla-

gen terug te keren naar mijn bedompte caravan, maar om nader op verkenning te gaan op een open en diepe vaargeul dicht bij de rivier waar ik de vorige dag een eind langs was gevaren.

De regenbuien en de wind namen nu toe en ik moest verschillende keren mijn kano omkieperen om het regenwater eruit te laten lopen. De vaargeul bleek al snel bezaaid met steile modderbanken en boomstronken, en de tocht vorderde maar traag. Toen ik langs dit gedeelte kwam, zag ik echter dat de geul zich opende, hoewel ze uiteindelijk weer dichtliep, geblokkeerd door een grote zandbank. Ik duwde de kano naar de oever daarvan en keek goed om me heen voordat ik in het ondiepe water stapte om de kano omhoog te trekken. In de kano zou ik veilig zijn voor krokodillen, was me verteld, maar zwemmen, aan de waterkant staan of waden was gevaarlijk. De oever was een van de favoriete plekken van de krokodil om voedsel te vergaren. Ik zag niets, maar het onbehaaglijke gevoel dat ik al de hele dag had, nam toe.

De regen was nu tijdelijk afgezwakt en ik baande me een weg over de zandbank, waarop hier en daar struikgewas stond, om deze raadselachtige plek beter te bekijken. Toen ik het zacht glooiende duin overstak, schrok ik toen ik een glimp opving van het modderige bruine water van de East Alligator River, die een paar honderd meter voor me stilletjes voortbewoog. De geul die ik had gevolgd was duidelijk een zijarm geweest en had me teruggeleid naar de hoofdstroom. Er bewoog niets langs de oever, maar mijn aandacht werd getrokken door de enorme massa steile rotswanden achter de stroom. Een bijzonder opvallende rotsformatie aan de horizon hield mijn blik vast: één enkele grote rots die wankel op een veel kleinere balanceerde. Terwijl ik stond te kijken, veranderde mijn sluimerend

onbehagen in een schreeuw van gevaar. De vreemde rotsformatie deed me sterk denken aan twee dingen: ten eerste aan de inheemse Gaagudju-bevolking,* de eigenaars van Kakadu, wier advies en toestemming ik niet had gevraagd, en ten tweede aan de precaire status van mijn eigen leven en van mensenlevens als zodanig. En dat gevoel was meer dan terecht: als solitair exemplaar van een belangrijke prooi-soort van de krokodil stond ik op een van de gevaarlijkste plekken op aarde.

Met een opgelucht gevoel draaide ik me resoluut om om terug te gaan. Ik had de rotstekeningen nog niet bereikt, bedacht ik me, maar het was te laat om er nu nog naar te gaan zoeken. De rotsformatie diende zich aan als het doel van de dag. Ik was gekomen, had iets interessants gezien en kon nu naar huis, naar de beschutting van de caravan.

Toen ik de kano in de hoofdstroom trok, staken de stortregens en de wind weer op; de aanzwellende stroom zou me des te sneller naar huis voeren, dacht ik. Ik bevond me nog maar amper vijf of tien minuten weer in de vaargeul toen ik bij het rondenvan een bocht midden op de stroom iets zag dat op een drijvende stok leek, maar waarvan ik me niet herinner dat ik die op de heenweg was tegengekomen. Terwijl de stroming me erheen dreef, leek de stok ogen te krijgen. Een krokodil! Het is moeilijk om de omvang in te schatten aan de hand van de kleine neusen ooguitsteeksels die de krokodil in zijn cryptische modus boven de waterlijn vertoont, maar het leek geen groot exemplaar. Ik was nu dichtbij, maar ik was niet echt bang; een ontmoeting zou de dag nog interessanter maken, net als de kleine krokodil die we de week ervoor van dichtbij hadden bekeken vanaf de boot van een parkopzichter.

* De Gaagudju, ook bekend als de Kakadu, zijn een Australisch Aboriginal-volk uit het Noordelijk Territorium. Hun voornaamste taal heet eveneens Gaagudju.

Hoewel ik peddelde om de krokodil niet te raken, kwamen onze routes vreemd genoeg samen. Ik zag dat hij dichtbij zou komen, maar was totaal niet voorbereid op de grote klap die ik tegen de zijkant van de kano voelde toen ik bijna voorbij het dier was. Opnieuw kwam hij dichterbij, telkens opnieuw en dit keer achter mijn rug, en ik voelde de trillingen door het fragiele vaartuig heen. Ik peddelde woest door, maar de klappen bleven komen. Het ongehoorde gebeurde. De kano werd aangevallen, de krokodil had de achtervolging ingezet! Voor het eerst drong het in alle hevigheid tot me door dat ik een prooi was. Ik moest op de een of andere manier uit de kano zien te komen, anders liep ik het risico te kapseizen of naar het diepere water van de middelste vaargeul getrokken te worden.

De oever was nu een hoge, steile wand van glibberige modder, moeilijk te beklimmen. Er was maar één voor de hand liggende uitweg: een boom met veel lage takken vlak bij de modderige oeverwand. Ik besloot in een fractie van een seconde om in de lagere takken te springen en me klauterend in veiligheid te brengen. Ik stuurde de kano naar de oever bij de bast en stond op, klaar om te springen. Op hetzelfde moment kwam de krokodil langs de kano gesneld en zijn prachtige, gevlekte gouden ogen keken recht in de mijne. Misschien kon ik hem verjagen, zoals ik eens in een verhaal over Britse tijgerjagers had gelezen. Ik zwaaide met mijn armen en riep: 'Go away!' (We zijn per slot van rekening Brits hier.) De gouden ogen glinsterden belangstellend. Ik maakte me klaar voor de sprong, en ik sprong. Nog voor mijn voet de eerste tak raakte, zag ik in een waas van ongeloof de grote getande kaken uit het water opspringen, terwijl ik in een roodgloeiende tanggreep tussen mijn benen werd gegrepen en mee werd getrokken in de verstikkende natte duisternis onder me.